

ВІДГУК

**доктора юридичних наук, професора, заслуженого юриста України
Губанової Тамари Олексіївни на дисертацію Карапетяна Олександра
Олександровича на тему «Адміністративно-правові аспекти захисту
свободи слова в умовах цифрової трансформації медіа» на здобуття
наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю
12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право;
інформаційне право**

Дисертація О.О. Карапетяна присвячена актуальній для сучасної юридичної науки та практики тематиці та виконана в рамках спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Питання забезпечення свободи слова є традиційно важливою складовою демократичного розвитку та правового регулювання інформаційної сфери, однак в умовах цифрової трансформації медіа цей інститут набуває нових форм і викликів. Як справедливо зазначає автор, розвиток цифрових технологій суттєво змінює механізми комунікації, ускладнюючи забезпечення правової визначеності, пропорційності обмежень та гарантій доступу до достовірної інформації. Попри наявність окремих праць, що торкаються суміжної тематики, адміністративно-правові аспекти захисту свободи слова в цифровому середовищі ще не були предметом комплексного дослідження в межах української правової науки, що й зумовлює наукову новизну й практичну значущість обраної теми.

Обґрунтовуючи актуальність дослідження, здобувач обґрунтовано вказує на потребу у переосмисленні державної політики у сфері свободи вираження поглядів у зв'язку з глобалізацією інформаційного простору, масовим використанням алгоритмічних систем, поширенням дезінформації, мовою ворожнечі та зловживаннями з боку суб'єктів владних повноважень. До актуальних проблем адміністративно-правового регулювання свободи

слова в умовах цифровізації О.О. Карапетян обґрунтовано відносить: необхідність унормування правового статусу онлайн-медіа, блогерів, стрімерів, платформ-агрегаторів; визначення дефініцій «дезінформація» та «мова ворожнечі» відповідно до міжнародних стандартів; забезпечення ефективного й справедливого механізму блокування контенту виключно на підставі судових рішень; розмежування відповідальності між інформаційними посередниками та авторами контенту; нормативне закріплення стандартів пропорційності, законності та необхідності під час втручання держави у сферу свободи вираження; запровадження аудиту алгоритмів великих онлайн-платформ; визнання ЗМІ об'єктами критичної інформаційної інфраструктури; посилення ролі саморегулювання та співрегулювання у сфері цифрових медіа; прозорість медіавласності та створення реєстру бенефіціарів онлайн-ЗМІ; інтеграцію медіаосвіти у систему загальної освіти як елемент інформаційної безпеки та сталого демократичного розвитку.

Таким чином, обрана тема є сучасною, міждисциплінарною, суспільно значущою та відповідає актуальним викликам, що стоять перед національною правовою системою в умовах цифрової трансформації.

Окреслені проблеми та ряд інших питань вимагають їх оперативного вирішення на законодавчому рівні та на рівні відомчої нормотворчості з метою удосконалення механізму публічного адміністрування у даній сфері суспільних відносин.

Вищезазначене обґрунтовує як теоретичну, так і практичну значимість дослідження Карапетяна О.О.

Дисертація має логічну будову та містить всі необхідні структурні елементи. В процесі дослідження О.О. Карапетяном опрацьовано значний масив нормативних та літературних джерел, наукової періодики, що дозволило сформулювати обґрунтовані та взаємопов'язані висновки.

Сформульовані в дисертаційному дослідженні положення, узагальнення, висновки та пропозиції мають як загальнотеоретичне, так і

прикладне значення для розвитку науки адміністративного права, удосконалення правотворчої діяльності та підвищення ефективності юридичної практики у сфері правового регулювання та публічного адміністрування свободи слова, особливо в умовах цифрової трансформації інформаційного простору.

Як і будь-яке ґрунтовне наукове дослідження, робота О.О. Карапетяна не позбавлена певних недоліків.

По-перше, в підрозділі 1.1 «Свобода слова як правова цінність і предмет адміністративно-правового регулювання» здобувач слушно визначає загальнотеоретичні засади інституту свободи вираження поглядів, проте концептуальне розмежування між свободою слова як елементом права людини, засобом демократичного контролю та об'єктом адміністративно-правового регулювання у цифрову епоху подано дещо стисло. Було б доцільно детальніше охарактеризувати еволюцію змісту цієї свободи в умовах інформаційного суспільства, а також вказати на її специфіку саме як публічного блага, яке підлягає адміністративно-правовому захисту.

По-друге, у підрозділі 2.2 «Адміністративно-правове регулювання діяльності онлайн-платформ: межі втручання держави та гарантії свободи слова» автором ґрунтовно проаналізовано підходи до класифікації онлайн-платформ і встановлення меж державного втручання, однак питання інституційного механізму реалізації таких обмежень у національному контексті залишено недостатньо розкритим. Зокрема, у роботі майже не висвітлено роль конкретних органів публічної адміністрації (наприклад, Національної ради з питань телебачення і радіомовлення, Мінцифри, НКЕК), їх компетенцію, взаємодію та механізми координації в умовах цифровізації.

По-третє, розділ 3.1 «Зарубіжний досвід забезпечення свободи слова в цифровому середовищі» містить корисне узагальнення правових підходів ЄС, Великої Британії та США. Водночас автор значною мірою оминає регіональні моделі, що сформувалися в державах Центрально-Східної Європи (зокрема, Польщі, Чехії, Литві), які, як і Україна, здійснюють

трансформацію від пострадянських інформаційних систем до європейських стандартів. Досвід цих країн міг би бути особливо релевантним для обґрунтування пропозицій щодо імплементації європейських практик у вітчизняне правове поле.

По-четверте, автор цілком слушно акцентує увагу на важливості протидії дезінформації та пропаганді як складовій інформаційної безпеки держави. Водночас запропоновані ним рішення здебільшого мають загальний, концептуальний характер і не завжди містять чіткі правові механізми реалізації на практиці. Зокрема, ідея розробки спеціального законодавчого акта у сфері боротьби з дезінформацією потребує глибшого обґрунтування з урахуванням положень Конституції України щодо свободи вираження поглядів, принципів правової визначеності, а також критики, яка раніше лунала в адрес попередніх законодавчих ініціатив у цій сфері (зокрема, законопроєкту «Про дезінформацію» 2020 року).

По-п'яте, у підрозділі 3.2 подано широку та в цілому обґрунтовану систему законодавчих змін, однак іноді спостерігається повторюваність окремих тез, а виклад певних пропозицій має декларативний характер. Наприклад, ідея про інтеграцію медіаосвіти до шкільних програм потребує чіткого розмежування між правовим регулюванням та освітньою політикою, з урахуванням компетенції органів виконавчої влади у сфері освіти.

Проте, висловлені зауваження мають дискусійний характер і значною мірою не впливають на загальну позитивну оцінку роботи О.О. Карапетяна.

Вищезазначене дозволяє зробити висновок про те, що дисертація на тему «Адміністративно-правові аспекти захисту свободи слова в умовах цифрової трансформації медіа» на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право є завершеною науковою працею, яка відповідає вимогам постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 «Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів»,

а її автор — Карапетян Олександр Олександрович — заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата юридичних наук.

Офіційний опонент:

доктор юридичних наук, професор
заслужений юрист України,
директор Приватного вищого навчального закладу
«Фінансово-правовий коледж»

Т.О. Губанова